

ESPOON VAMMAISNEUVOSTO
ESBO HANDIKAPPRÅD

VAMMAISNEUVOSTON LAUSUNTO 6.11.2017
Työikäisten hyvinvointisuunnitelma

Vammaisneuvosto on huolissaan siitä, että vammaisten henkilöiden tilanteeseen ei paneuduta missään hyvinvointisuunnitelmassa.

Vammaisneuvosto esittää, että työikäisten vammaisten ja pitkäaikaissairaiden tilanteeseen paneudutaan tarkemmin ja suunnitellaan toimenpiteet tilanteen parantamiseksi.

Yleisesti:

Vammaisneuvosto on kuullut lausuntoa tehdessään erilaisissa tilanteissa olevia henkilöitä.

Yleisenä kommenttina voidaan esittää, että esteettömyys, tarvittavat avustaja- ja kuljetuspalvelut tulee saada kuntoon, jotta omatoiminen ja aktiivinen elämä sekä osallisuus mahdollistuvat.

Yksityiskohtaiset palautteet:

Valmistelu

Vammaisten ja toimintarajoitteisten henkilöiden tilanteeseen ei erityisesti ole paneuduttu, eikä ongelmia ole havaittu. Sama koskee myös työikäisiä omaishoitajia, joiden jakamista tulee tukea. Valmistelussa ei ole huomioitu työikäisten omaishoitajien hyvinvoinnin, terveyden ja toimintakyvyn arviointia, ylläpitämistä ja edistämistä sekä sairauksien ehkäisemistä ja tunnistamista.

Työikäisten hyvinvointityön koordinoitiryhmässä ei myöskään ole edustusta vammaispalveluista, vaikka vammaisuuden perusteella tarjottavat palvelut ovat merkittävässä roolissa toimintarajoitteisten henkilöiden hyvinvoinnin ja yhdenvertaisuuden toteutumisessa.

Hyvinvointikertomus – sitä saa mitä mittaa

Hyvinvointikertomus seuraa kuntalaisten hyvinvointia. Vammaiset ja toimintarajoitteiset henkilöt on upotettu muihin ryhmiin ja heidän tilanteestaan ei näin saada mitään tietoa. Vammaisten tilanne tulee saada näkyväksi myös hyvinvointikertomuksessa. Vammaispalvelujen tulee tehdä kysely vammaisten ja pitkäaikaissairaiden hyvinvoinnin tilasta. Myös vammaisten ja pitkäaikaissairaiden hyvinvointia parantavat toimenpiteet tulee saada toimialojen tulokortteihin. Tulevaisuudessa myös vammaisiin kohdistuvat hy-

vinvointitoimenpiteet ovat kunnalla, kun sosiaali- ja terveyspalvelut siirtyvät maakuntaan.

Asuinalueiden ja kaupunkikeskusten kehittäminen

Kehittämisessä tulee huomioida esteettömyys – nyt se puuttuu kokonaan. Kaupunkikeskusten kehittämisessä on unohdettu mm. saattoliikennepaikat, jolloin saapuminen on vaivalloista apuvälineitä käyttäville tai jopa mahdotonta inva-takseja käyttäville. Myös riittävät opasteet näyttävät puuttuvan. Palvelujen keskittyessä keskuksiin, saavutettavuuden merkitys entisestään korostuu. Pysyvästi toimintarajoitteisten lisäksi, työikäisissä on monia satunnaisesti toimintarajoitteisia, joille esteettömyyspuutteet tulevat suurena yllätyksenä.

Myös monet kohtaamis- ja avustuspaikat ovat esteellisiä, jolloin jo muutenkin heikossa asemassa olevat henkilöt eivät voi niitä käyttää.

Toimivat kulkuyhteydet

Myös vammaisten ja pitkäaikaissairaiden kulkemiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota. Ratkaisujen tulee olla esteettömiä ja turvallisia.

Inva-pysäköintipaikkoja tulee olla riittävästi ja saattoliikennepaikkoja tulee suunnitella myös muiden liikkujien turvallisuus huomioiden.

Turvallisuuden tunne

Turvallisuuskävelyiden tulee sisältää myös esteettömyysnäkökohdat. Selkeisiin epäkohtiin tulee tehdä korjaukset nopeasti. Turvallisuutta lisää myös oikeanlainen valaistus ja talvikunnossapito.

Asunnot

Esteettömien asuntojen tarve lisääntyy väestön vanhetessa ja palvelujen siirtyessä enenevästi kotiin. Vammaisten henkilöiden selviytyminen kotona pidempään on riippuvainen asunnon, koko kiinteistön ja lähiympäristön esteettömyydestä. Useissa taloyhtiöissä esteettömät sisäänkäynnit on rakennettu hankalasti sisäpihoille, jolloin saattoliikenne ohjataan lasten leikkipaikkojen kautta ovelle. Ko. toimintatapa aiheuttaa turvariskin ja siihen tulisi rakennusvalvonnassa puuttua.

Terveyden edistäminen

Terveyden edistämiseksi järjestetyt kaupungin omat ryhmät, esim. painonhallinta tai liikuntaryhmät, eivät useinkaan ole soveltuvia kaikille ja jättävät toimintarajoitteiset henki-

löt ulkopuolelle. Lisäksi ryhmät ovat usein vain päivällä, joten työssäkäyvät henkilöt eivät pääse osallistumaan.

Vammaisten ja pitkäaikaissairaiden oma liikuntaharrastus, tai muut harrastukset, estyvät usein kuljetus- tai avustajapalvelujen riittämättömyyteen. 9 edestakaista kuljetusmatkaa kuukaudessa ei riitä arjen pyörittämiseen, harrastuksiin ja sosiaaliseen elämään – arjen pakollisten menojen edessä joudutaan tinkimään muusta kulkemisesta.

Mielekäs toiminta työelämän ulkopuolella oleville

Ohjelmassa mielekäs toiminta suuntautuu vain työttömille. Toimintarajoitteisten kohdalla on erityisen tärkeää, että elämässä on mielekästä tekemistä. Moni henkilö joutuu olemaan työelämän ulkopuolella koko ikänsä ja riittämättömien tukitoimien vuoksi elämä supistuu hyvin kapeaksi. Tästä seuraa usein yksinäisyyttä, syrjäytymistä, osattomuutta. Tarvitaan tukea omatoimisuuteen ja aktiivisuuteen.

Taloudellinen tilanne

Vammaisten taloudellinen tilanne on yleisesti heikompi kuin normaaliväestöllä. Sama koskee myös vammaisten lasten perheitä, joissa usein vain toinen vanhemmista voi olla kokoaikaisessa työssä. Monet palvelut ovat kuitenkin toimintarajoitteisille kalliimpia.

Erilaiset tukipalvelut (esim. leipäjonot, ateriapalvelut) edellyttävät mahdollisuuksia mennä palvelujen luo, tapaamaan ihmisiä. Usein kuitenkin liian vähäiset avustaja- ja kuljetuspalvelut estävät tarjottavan avun käytön.

Digitalisaatio

Joidenkin vammaisten ja pitkäaikaissairaiden tiedonsaanti ja palvelujen hakeminen estyy sähköisten palvelujen käytön ongelmiin. Osalla ei ole mahdollisuutta hankkia tarvittavia laitteita (osaaminen, heikko taloudellinen tilanne), välineiden osaaminen puuttuu tai toimintakyky ei ole riittävä. Näille henkilöille tulisi tuoda tukea kotiin tai lähelle muita asiointipaikkoja.

Yhteistyö järjestöjen kanssa

Espoolaisen paikallisyhdistykset ja monet järjestöt järjestävät erilaista harrastus-, liikunta- ja vertaistukitoimintaa. Toiminta on usein soveltuvaa myös muille kuin oman yhdistyksen jäsenille. Järjestöjen ja yhdistyksien kanssa tulisikin löytää tapoja, joilla toiminnasta tiedotettaisiin laajemmin ja toimintaan voisi osallistua yli järjestö- tai diagnosirajojen. Tiedotuksen tavoitettavuutta tulee tehostaa järjestöjen ja Espoon kaupungin yhteistyöllä. Erilaisia tiedotusväyliä tulee etsiä ja ottaa laajemmin käyttöön.

Espoossa 6.11.2017

Pirkko Kuusela
Espoon vammaisneuvoston puheenjohtaja

Jakelu:

Liikunta- ja nuorisolautakunta
Sosiaali- ja terveyslautakunta
Hyvinvoiva Espoo, ohjausryhmä
valmistelijat

Tiedoksi: Vammaisneuvosto